

Reflexe a víra

Někteří theologové chápou theologii jako soustavnou reflexi víry, ale stále se zdá, že jsou spíše v menšině. Řekl bych, že odpor většiny má svůj kořen v „nedověře“, tj. v nedostatku opravdové víry, protože se nejspíš obávají, že víra je reflexí narušována, zpochybňována, snad přímo rozkládána a ničena. A protože evropská tradice se vyznačuje tím, že lidské myšlení je čím dál proreflektovanější, mají za to, že reflexi a reflexím je třeba stanovit pevné meze, zvláště pak že mají být vykázány z jistých částí či složek lidského života jako cosi nebezpečného. Protože je nepochybné, že v některých směrech opravdu může být reflexe člověku na obtíž nebo dokonce nebezpečná, je třeba seč touto otázkou zabývat co nejdůkladněji.

Reflexe vadí tam, kde vládne rutina, návyk, natrénovanost. Možná, že lze natrénovat některé „zbožné“ návyky, ale po mém soudu to nemá s vírou nic společného.

Reflexe dále vadí tam, kde se hrozíme budoucího vývoje věcí, budoucích následků nebo třeba jen možností. Ale víra je přece opakem strachu a děsu z budoucnosti! Proč by měla být oslabována nebo dokonce narušována reflexí?

Určité druhy či typy myšlení (a tedy reflexe) mohou být skutečně s vírou v napětí nebo přímo v rozporu. Platí to zejména pro všechny typy myšlení, které si zachovávají v něčem svou ovlivněnou a vázanost na mýtus (to platilo pro staré řecké myslitele, i když mýty kritizovali ve jménu LOGU, a přetrvávalo to a dodnes přetrvává v přírodních vědách, ale vlastně v celém evropském a Evropou poznamenané myšlení, zejména pro jeho „zpředměťující“ tendenci). Ale jak je možno se jinak a lépe bránit proti takovému myšlení než další a hlubší, radikálnější reflexí?

Ještě jeden bod musím připojit. Víra je nejen opakem, protivou strachu a děsu či úzkosti, ale je mnohem víc než jejich nepřítomností. Víra překonává strach, a to stejně jako překonává všechny překážky. Pavel právě říká, že víra „ven vyhání bázeň“, ale u Ježíše najdeme něco mnohem silnějšího: kdo má opravdu mocnou (silnou) víru dokáže i to, že se hora (nebo) vrhne do moře. Rádl to vykládá tak, že víra je „nakloněnost k činu“, je to rozhodnost člověka, který udělá všechno pro odstranění nějaké překážky (najme inženýry a dělníky, pořídí stroje atd. a „nechá tu skálu přenést“). Víra je spojena s odvahou“ proč by se tedy měla najednou bát nějaké reflexe?

(Písek, 080917-3.)